

O staré Martinové, která měla jediného syna, říkali, že má dvě nevěsty a jednu vnučku, a ta jediná vnučka že má dvě živé matky. Bylo to divné, ale bylo tomu tak. Stará Martincka sama žila na výměnku, kterého jí nebožtík muž uhájil. Ostatní hospodářství přišlo do cizích rukou; syn pro štěstí dobře se přiženil. Ale ne doma, nýbrž divnou náhodou se dostal až do kraje, kdež se zámožné nevěstě nad míru zalíbil tak, že nechtěla od něho upustiti a neupustila, až jí rodiče dali svolení k svatbě.

Byla to nevěsta ne zrovna nejmladší, ale zámožná a chytrá prý a rozhodná. Lidé v pohorské vesnici, odkud Martin Martincův pocházel, velmi se divili, jaké má ten hoch štěstí. Při tom také vzpomínali na chudého sirotka Josefku Královou, na Martinovu milou. Ta nebyla tak vtipná a rozhodná jako pak žena jeho. Ale mladší a hezčí byla, a citlivější, taková tichá, oddaná, dobračka důvěřivá. Však za to měla. Musila pojednou ze služby a brzo po té se jí narodila holčička. Ale nestalo se, jak Martin sliboval. Nevzal si ji, než tuze se vymlouval. Ale tolik přece neučinil, jak někdy bývá, aby si pak nebohé svedené a děcka svého ani nevšiml. Ba zdálo se, že má svou holčičku, děťátko jako malované, tuze rád.

Za nedlouho se pak přiženil do kraje, jak už řečeno. Vypočítaví lidé mu toho nehaněli, míníce, že jednal rozumně, sám že nic nemá a kdyby si Josefku byl vzal, co že by bylo, nežli trochu bídy. Josefka však tuze plakala, a ženské ji litovaly, ona že to odnesla, s tou že bude nejhůře. —

Když se Martin Martincův oženil a do kraje odstěhoval, přišla jeho máma k Josefce do podruží, a řekla jí, aby se odstěhovala k ní na výměnek. Josefku to tak zarazilo, že ani hned neodpověděla, že neřekla ani ano ani ne. Něco se v ní proti tomu vzpouzelo, aby se odstěhovala k matce toho, který ji tak zradil a opustil.

Stará Martincová vidouc, že Josefka váhá, řekla jí, aby si to rozmyslila, ale že by to bylo pro dítě přece lépe, a ona že by se také mohla líp o ně starati. — Přišly pak ženské rady, a ty různě radily. Jedny, že by nešly, druhé, aby brala, že jí bude u staré líp, že se nebude tak dřít a že tam bude míti přece lepší živobytí. Ale ta u Josefky rozhodla, jež řekla:

„Pro dítě to bude lepší, toť se ví. — K vůli němu měla bys to udělat.“

To bylo, co si Josefka také myslila, a to rozhodlo.

I odstěhovala se ze svého podruží na výměnek. A tak měla stará Martincka dvě nevěsty a jednu vnučku. Teď ještě o tom, jak to vnučátko mělo dvě živé matky.

II.

Josefka se nezmýlila. Dobře jí bylo se starou na výměnku. Ale ostatně jaké pak dobře! To, co před tím zkusila, nemohla se sebe setřásti a říci sama sobě: „Juž na to nemysli.“ Toť jí jedno býti nemohlo a nebylo, že jí ten, kterého měla tak upřímně ráda, že jí tak nechal a v hanbě. Ale její malá Pepička jí vždycky uchlácholila a potěšila. Děvčátko bylo jako z růže květ a rostlo jako z vody. K vůli němu byla Josefka ráda na výměnku. Dítě mělo dost pohodlí. Nemusila je s sebou na pole tahati, ono pak nemusilo na mezi nebo pod křovím ležeti. Když šla do práce, mohla jíti s pokojem, protože věděla, že malou Pepičku má v dobrých rukách.

Staralať se Martincová o dítě opravdu jako babička a měla je jako své vnouče. Mohla je míti tím raději, poněvadž tam ta druhá nevěsta v kraji neměla žádných dětí. Za delší dobu po svatbě přišla také svou tchýni navštívit. Přijela s mužem Martinem. Tenkrát nebylo Josefky doma. Když se doslechla, jakou to panímáma čeká návštěvu, na rychlo se vypravila z domu, na pouť. V duchu si doznala, že by Martina přece ráda zas uviděla; ale s ní, s jeho ženou, jaké by to bylo setkání! Také malou Pepičku chtěla na ten čas ukliditi, stará však jí zadržela a řekla:

„Martin to své ženě řekl, nežli si ji bral —“

Dítě tedy doma nechala, hlavně k vůli Martinovi. Míval je rád a vždycky, když se s někým z domova sešel, ptal se na ně. Nežli se Josefka z pouti vrátila, byl pryč i se ženou. Martinová si nevěstu chválila, jaká je rozšafná, ale nejvíce o tom mluvila, jak má Martina tuze ráda, tomu že se až diví, a jistě že k vůli němu s malou Pepičkou tak pěkně jednala, jako by její vlastní byla.

„Až mně jí bylo líto,“ mínila stará. „Kdyby jí Pán Bůh dětí dal! Jak by je měla ráda, a měli by je čím opatřit.“

Ani netušila, jak těmito slovy bodla Josefku. Ta však ani nehlesla, ale pak přece, když panímáma pořád vedla jedno, a to o své nevěstě v kraji, obrátila jinam řeč. Za to o Martinovi byla by ráda více slyšela, a to zase stará řečí nerozváděla. Po delší době opět o nevěstě začala: že psala a že se tolik vyptává na malou Pepičku, že často si na ni vzpomíná a že by ji hned chtěla. —

Josefka si těchto slov valně nevšimla, protože jí ani ve snu nepřipadlo, že by někdo mohl býti tak bláhovým a chtíti na ní vlastní její dítě. Zanedlouho však se přesvědčila, že přece tomu tak. Vzkázalať jí Martinova žena přímo, zdaliž by k nim Pepičku svou nenechala. Josefka se nad tím velmi zarazila, ano až rozhněvala.

„Co pak si myslí, že jsem nějaká cikánka, nebo že je mé dítě nějaké kůtě?“

A v duchu si pomyslíla:

„Milého mně vzala a teď by chtěla ještě dítě. Co je mně do toho, že žádných dětí nemá; Martin si ji nemusil brát!“

To bylo na to, že jí stará začala vykládati, jak Martin touží po dětech, jak na svou Pepičku vzpomíná, a jak by žena jeho, které se po dětech také stýskalo, chtěla se mu zavděčiti. —

Ale Josefku to hnětlo, třebaže žádnému nic neřekla a pomýšlela, jak je s chudým člověkem všude zle, a že si lidé myslí, když nic nemá, že také nemá ani kouska citu. — Stará Martinová do kraje vzkázala, jak se Josefka rozhodla, a ta myslila, že tím je všechno odbyto. Ale za nějaký čas vstoupil k nim na výměnek sám Martin. Přijel z čista jasna v neděli ráno, když matka jeho byla právě na ranní.

Bylo na jaře, všecko v nejkrásnějším květu, a světelníčka na výměnku byla plna zlaté záře sluneční, jak vnikla otevřeným oknem. Dvěře byly také otevřeny a tak stanul Martin nepozorovaně na prahu. Josefka zrovna česala Pepičce světlé vlásky, jež se ve slunečném paprsku svítily zrovna jako zlato.

Martin se chvíli ani nehlásil, nespouštěje očí se svého dítěte a jeho matky. Ta na ně pěkně mluvila a ono se usmívalo malými ústečky i modrýma, velkýma očima — Martin zapomněl na ženu v tu chvíli a pozoroval Josefku. Bylo mu, jako mu bývalo za svobodna a jak mu v manželství ještě nikdy nebylo, tak milo a volno. Cítil v tu chvíli jasněji,

že měl Josefku tuze rád, a že jí má ještě, a jak by bylo, kdyby tak byla jeho. —

A stál a stál a nepřihlásil se, až když se Josefka náhodou ohlédla. Lekla se náramně, div že nezbledla. Kolena se jí zachvěla, a nemohla ani slova promluvit, až pak polonahlas řekla: „Vítám tě“, když jí Martin podal ruku. Ale pak se jí uvolnilo, a usmívala se, na všechno zapomenuvši, když Martin vzal dítě do náručí, políbil je, na ně mluvil, smál se, zdvihal je laškovně a když mu dal perníkového panáka a cukroví, a zase na ně mluvil a na ně se smál. Za to jí pak bylo tuze líto, když se Martin vyjádřil, jak se jím tuze po dítěti stýská, a že dnes schválně přijel, jestliže by snad ona, Josefka, nevydala mu Pepičku. Až se jí oči zakalily a do pláče se dala.

Marně jí chlácholil a jí domlouval, vykládaje, že to myslí dobře, s dítětem nejlépe, že by to pro Pepičku nebylo žádné neštěstí, když by si ji vzali za vlastní. Ale Josefka chytila své dítě, na stole s perníkovým panákem si hrající, přitiskla je k sobě a zvolala:

„Ne, ne, já jí ho nedám. Dítě jí nedám —“

III.

Stará Martincka vrátivši se z ranní byla nemálo překvapena, když svého syna zastala na výměnku zaraženého a Josefku uplakanou. Jak se o všem dověděla, toť se ví, že nebyla od syna. Jala se

Josefce domlouvati a ji přemlouvati. Ale když Martin nic nespravil, ona svedla tím méně. Martin se vrátil do kraje s nepořízenou.

Josefka pak měla za delší čas svatý pokoj. Leda že ji stará výměnice tu přímo, tam nepřímo slovem bodla, buď bez příčiny, buď že Josefce bylo na dítě něco sehnati, nějaký ten oblek nebo obuv, a to jí nebylo nikdy snadno, jaká je hloupá ženská a nerozumná máma, že kdyby s dítětem to tak dobře smýšlela, že by mu nekazila krásnou budoucnost. Co že bude Pepička míti, až ona, Josefka, umře, a co že by z ní bylo, kdyby teď tak něco uhodilo. Nevěsta, jako Martinova žena, že chce Pepičku nyní, ale kdo ví, bude-li jí chtíti pak, a kdož ví, nevezme-li jiné dítě za své; o to že nebude zle, že jich najde dost, a nikde že nebudou tak vyváděti jako ona, Josefka.

Tak a podobně to Martincka Josefce rozkládala a ji rozebírala. Než přes to přese všechno nemohla ji zviklati. Josefka se nemohla od svého děvčátka odtrhnouti.

Tu se stalo, že se stará Martincka roznemohla a na smrt, a dlouho nestonavši, odešla na pravdu boží. Josefka musila z výměnku, do podruží, a nastaly jí horší časy. Zlé časy.

Dosud, když odešla do práce, nechala dítě doma, na výměnku u staré. Nyní neměla je komu nechati. Maličká holčička musila buďto s ní čapitati, nebo ji nechala doma zavřenu. Také juž nemohla jí dáti

toho, co mívala u babičky. Josefka sotvaže tak to živobytí vyklopotila. Také si Pepičky nemohla tak hleděti, a malé děvčátko nevypadalo již tak, jako když ještě babička byla. Ta, když Josefka odešla do práce, dítě si pěkně umyla, učesala a čistě ustrojila; přes tu chvíli také nějaký ten šáteček nebo sukénku nebo šatky opatřila. To nyní všechno přešlo. Josefka neměla ani tolik pokdy ani tolik nazbyt, aby to své dcerce opatřila.

Však ji to dosti hnětlo a hleděla to všelijak Pepičce nahraditi, až jí to lidé za zlé měli, což taková podruhyně s dítětem se navyvádí, a že jí i dítě nebožka stará Martincka beztoho zkazila.

Ale pak už nemohla Josefka ani tolik sama opatřiti, aby se do syta najedla; a pak ani ne dosti pro dítě. Začala nějak postonávati, nemohla do díla a bylo zle. V její světničce bylo často dost hladu. A nejhůře jí bylo, když její Pepička chtěla jísti, když z hladu se dala do pláče. A tu ještě jiné ouzkosti napadaly Josefku. Jak kdyby se jí neuvolnilo, kdyby jí bylo hůř a hůře, a ono se na to podobalo, kdyby snad i zemřela, což bude s Pepičkou?

Při tom pomyšlení pojímala chudou dělnici největší úzkost. Plakala o samotě za dne i v noci, a modlila se. Někdy si již v duchu vyčítala, proč že neposlechla nebožky panímámy, ta že jí přece dobře radila, že by o Pepičku bylo již postaráno, že by se nemusila potloukati mezi cizími lidmi, všem pro

břemeno, jako skotačka. — Josefka to všecko sama také zkusila a věděla, co je býti chudým sirotkem.

A nyní častěji jí připadalo, že by Pepička nebyla tak u cizích, že by byla u vlastního táty a Martin že jí má rád a nedopustil by, aby jí bylo nějak ukřivděno. — S tím se již v duchu smiřovala, ale když na sebe pomyslila, jak by jí bylo, dala se do pláče.

Postonávala víc a více. Juž nemohla ani ze stavení a měla jen to, co jí dali dobří lidé.

Pepička pozbyla za té doby svých plných, svěžích tváří, a růžičky na nich pěkně červené, ty také zmizely. Dítě zhubenělo a ve svých chudých, záplataných a zase roztrhaných šatkách nebylo ani podobné oné Pepičce čistounké, vymydlené, vystrojené, jak si ji nebožka Martincka za ručičku vyváděla.

V tu dobu přijel znenadání Martin, kterému chtěla již již sama vzkázati. Nyní se již nebránila, a jen plačky prosila, aby měl Pepičku jako svou, aby jí nedal ubližovati, a aby jí ona, Josefka, mohla za čas jednou uviděti. Martin domlouval a chlácholil, aby si to tak nebrala, že Pepička proto pro všechno zůstane přece její; ale ona chudák jako by tušila, že se loučí se svým dítětem na vždy, ať se již pozdraví nebo umře. Jak je křížkem žehnala, jak silně plakala a se pak sama soužila, o tom nač povídati! A tak měla vnučka nebožky staré Martincky dvě živé matky. —

IV.

Josefka se vystonala a pak opět úplného zdraví nabyla. Ale vzpamatovati se dlouho nemohla. Stýskalot se jí tuze po Pepičce a vstávajíc léhajíc měla ji na mysli. Jak jen mohla, vypravila se pak do kraje, aby se na ni podívala. Měla tam radost, že dítě na ni nezapomnělo, že se k ní radostně hlásilo, a potěšila se také tím, jak se má Pepička dobře, a jak jí mají rádi jako svou vlastní. I ona, Martinova žena.

K Josefce byla také dosti vlídná, ale ta nějak cítila, že z jejího příchodu neměla velké radosti, a že by do jejího stavení tuze často přicházeti nesměla. Josefka se šla potěšit, ale když se vrátila, bylo jí ještě hůř, a všechna tesknota se jí vrátila. Napadalo ji, když už zase byla zdráva a mohla do díla, aby si přece pro dítě šla. Ale zdržovalo ji pomýšlení, jak se Pepička má a jakou má budoucnost. Budeť jako jedinou dcerou z možného, krásného statku. A tak žila sama, živíc se těžkou prací rukou svých.

V kraji nebývala často. Byloť tam dost daleko, a ona nemohla vždycky takovou cestu podniknouti. A líto bylo na ni vzpomenouti. Když totiž přišla do Martinova dvorce po druhé, Pepička, děvče rychle rostoucí, pěkné a pěkně vystrojené, sotva ji poznalo a nemělo se k ní tak jako po prvé. Za to říkalo Martinově ženě „mamínko“ a ne jen tak,

z naučení, ale mělo se k ní opravdu upřímně. Josefka se měla co přemáhati, aby se nedala tam, ve světnici, do lítostného pláče. Jak dítě zapomnělo!

A Josefka chudák ještě si předkládala a srovnávala: sebe chudou, sedřenou, chudě oděnou v plachetce, a Martinovu ženu zdravou, plnou, pěkně ošacenou. Pro živý svět by tam nebyla šla, kdyby nebylo malé Pepičky. Ta rostla, a matka stárla a řídčeji přicházela, protože Pepička zapomínala. Ovšem divu nebylo, neboť Pepička byla malinkou holčičkou, když se k nové matce dostala, a ta oblíbivši si děcko, se již starala, aby si je naklonila. Činila tak, jednak že sama po dětech, nemajíc jich, toužila, jednak z lásky k Martinovi. A stálo jí za to, nebo muž byl nyní všecken spokojen a po ničem jiném se neohlížel, aniž toužil.

Tak minulo několik let.

Josefka se změnila, věkem i lopotnou prací. Dcery jako by neměla. Ta se jí odcizila nadobro a zvláště od té doby, když Martin náhle zemřel. Vdova po něm prodala statek a vystěhovala se s „dcerou“ ještě dále do kraje, do města, pro lepší její vzdělání.

To již Josefka pak ji teprve neviděla. Zdálo se, že se již s tím se vším smířila; mluvila na pohled klidně o své Pepičce, zeptal-li se někdo na ni, a kroutila vždycky hlavou, když jí radili, vidouce ji těžko pracovati: „Co byste se dřela. Máte bohatou dceru, ať si vás teď vezme, nebo ať vám to její macecha nějak vynahradí.“ — Josefka nechtěla,

říkajíc, když sami nemají toho svědomí a toho citu. — Říkala to nějak zasmušile, ale klidně. Než o samotě jí nebylo tak. Rmoutila se, třebaže již neplakala jako plakávala.

Ale jednou ji to přece zase chytlo.

Bylo v neděli v máji měsíci, odpoledne, na statku, kde sloužila. Všecko bylo ze stavení, jen hospodyně zůstala doma, seděla na síni ve schodech na půdu, kde jí mladší děvečka vlasy rozčesávala. Josefka byla sama ve velké světnici a myla nádobí. Ani nevědouc ustala a zamyslíla se, jak se jí někdy přiházelo. Bylo ticho, na dvoře i na zeleném sadě, jen slepice kdesi venku kdákala. A tu najednou na podlaze ve světnici, kde se chvěl světlý, zářící stín okna, jak jím zlaté paprsky svítily, kde se vzala tu se vzala domácí kočka s koťátkem, a tolik si s ním hrála a laškovala, a tak je lízala a olizovala a hladila.

A jak se na ně Josefka zahleděla, náhlá lítost sevřela jí nitro; dala se do pláče. Ta němá tvář si svého mláděte tak hleděla, a ona své jediné dítě vydala do ciziny.

V.

Léta mýjela. Josefka vypadala starší, nežli byla. Klopotila se ustavičně stejně a nikde neměla žádného vylehčení. Byla malomluvna, zamýšlena, ač ne nevlídna. Zdálo se, jako by se odevzdala svému osudu, jako by otupěla. Říkali o ní, že je matkou a není, že má dítě a nemá, že dceři pomohla, ta že se

jinak má nežli vlastní máma a teprve se bude míti; Josefka za to že vypila všecknu hořkost, tak že to bývá s chudým člověkem. Mnozí ovšem také mínili, že je to dosti divné od té její dcerky, že si na matku nevzpomene a něčím jí na stará kolena nepřilepší. Tu však sama Josefka jí bránívala: „Ale nedivte se. Byla ještě maličká a tuze mladá, když jsem ji pustila; a takové dítě malé velmi brzy zapomíná, zvláště když ho žádný nikdy neupomene.“ —

Toť, že Martinova žena Pepičce o vlastní matce tuze nevypravovala. Dokud žil Martin, děvče spíše se o ní doslechlo, ale co byl pod drnem, nic. Než když se Pepička vdávala, přece to Josefce oznámili. Oznámili, ale na svatbu ji nepozvali. Tenkrát se její známí tuze mrzeli, ale Josefka zase hájila své dcery a šla v den svateb do kostela, dala na mši svatou a modlila se dlouho, aby dal Pán Bůh Pepičce štěstí.

Slyšela, že se dobře vdala, že dostala hodného muže, nějakého kupce, ale ten že byl z daleka, někde až za Prahou, a že se do toho místa také odstěhovala Martincová, vdova po Martinovi, aby byla „své“ Pepičce na blízku.

Tenkrát se Josefka zase tuze zkormoutila. Martincová, cizí, může k jejímu dítěti, jež jí odloudila, a ona nemá, nesmí! — Kolikrát si již vyčetla, cože to udělala, že to její trest za to, že své dítě prodala. Ale opět se utěšovala, že Pepička její je šťastna, a co že by nyní měla, kdyby ji byla doma, u sebe

nechala; nic než trochu dření a trampoty. Při tom pořád ukládala ze své skrovné mzdy, aby si ušetřila na cestu, nebo pořád měla toužebnou žádost spatřiti své dítě. Až se pak opravdu na cestu vydala. Odešla, a lidé ve vsi si povídali, že kdo ví jak pochodí a že by snad bylo lépe, kdyby ty peníze na cestu ukládané raději doma protrávila, protože, kdyby o ni dbali, že by ji již dávno pozvali. A hle, ono se nesplnilo, čeho se nadáli. Josefka se nejen hned nevrátila, ano, ona se vůbec nevrátila, ale zůstala tam, u dcery!

A jak že se tak stalo, co že se tam tak najednou obrátili a změnili?!

Nedopátrali se toho, až po čase, když Němeček, „světák“, jenž jezdil s plátny do světa, se dostal také do toho místa, kde byla provdána Josefčina dcera. A tam se shledal také s Josefkou samou, a ta mu vypravovala. A po ní Němeček doma pověděl:

Josefka dostala se až k tomu městečku skoro samý večer. Měla tam ještě hezký kus a byla tuze ušlá. V tom jela nějaká bryčka otevřená a v ní seděl sám nějaký mladý mužský. Josefka ho poprosila, aby ji svezl, a on ji ochotně vzal na vozík. A tu se dal s ní do hovoru. Byl takový hodný, přívětivý, a tak se mu stará Josefka se vším svěřila a postěžovala si, jak jí je, jak tam jde se strachem a že toho se nejvíce bojí, aby ji nějak neodbyli.

A tu ten mladý muž jí těšil, že dcera je hodná, ta že to jistě neudělá, a její muž, jak ho zná, že také

ne, a Martincová ta že právě není doma, ta že je někde v Praze. Tu se Josefce tuze ulehčilo, nebo té ženské, té vdovy po Martinovi, se nejvíce bála. Ten společník se jí pořád vyptával a divil se, když uslyšel, jak a proč vydala svou vlastní dcerušku a proč ji u cizích lidí nechala. Vyslechl vše, jak se stalo, a vyrozuměl, jak se Josefka po ta všechna léta soužila; o tom koťátku to také řekla, jsouc rozhořena a našedši sluchu patrně tak přátelského. A tu on pak řekl:

„Vida, já také něco o tom zaslechl, ale to povídali, že jste se chtěla dítěte zbaviti. Sama Martincová to řekla.“

Tu sebou Josefka až škubla; bylo jí to líto i zlobila se, až pak zvolala:

„Takhle o mně mluvila! To mám za všechno své trápení! A proto ona Pepička se ke mně tak málo hlásila, protože mne u ní tak pěkně vymalovali.“

Společník měl Josefku co chlácholiti. Martincovou hleděl omluviti tím, že měla Pepičku tak ráda; nicméně dodal:

„Ale křivdit vám, panímámo, neměla.“

Zatím vjeli do městečka. On zastaviv před pěkným domem, pomohl Josefce z vozu, a když mu děkovala a prosila, aby jí ještě ukázal, kde ostává Pepička, řekl vesele:

„Ach, to já vás tam ještě zavedu.“ A šel s ní do toho domu. Jak vešli do světnice, podal jí ruku a řekl:

„Vítám vás, maminko. To jste hodná, že jste přišla, a jsem rád, že jsme se setkali a že jsem vás jak se patří poznal.“ A obrátiv se do druhých dveří hlasitě zvolal: „Pepičko! Pepičko! Honem, máme tu vzácného hosta.“

Josefka trnula, žasla, byla jako u vidění, nechápajíc a zase tušíc. A v tom vyšla mladá paní a udiveně hleděla na vesnickou panímámu. Ten horácký kroj její připamatoval mladou kupcovou, že rozpomínala, až matku svou poznala.

To bylo Josefčino štěstí, že se setkala se svým zetěm před městem a že se tak smluvili. A když on nyní všecko své ženušce pověděl, tu ji teprv objímala a prosila, aby se nehněvala, a hned odběhnuvši vrátila se s hezkým děťátkem v peřince.

Když toto vše Němeček světák doma svým krajanům vypravoval, dodal:

„Josefka povídala, že tenkrát mysliła, že se nějak na rozumu pomátla; plakala, smála se a sotva mohla mluvit. A rozumného, hodného zete si nemohla ani dost vynachválit.“

„A což ta Martincka, jako žena Martinova?“ ptali se lidé ve vsi Němečka.

„To se neptejte, jak oči vyvalovala na tu vesnickou panímámu, a ještě více nad tím, že vyšlo všechno na jevo, jak ona zabraňovala všelijak i pomluvou, aby se pravá matka nedostala ke svému dítěti.“

„Ale proč to dělala?“

„Proč? Protože měla Pepičku ráda, jako by její vlastní byla. Je to dosti divno, že si ji tak oblíbila. — Ale opravdu —“

„A jak, dělalo-li to dobrotu, když byly obě matky stále pohromadě.“

„I nedělalo. Martincová dělala Josefce všelijaké nátisky hlavně k vůli malému dítěti, k vůli vnoučeti. Jako dříve nepřála Josefce dcery, tak nyní zase vnouče. Dříve byly dvě matky v boji, teď zase dvě babičky. Martincka byla by Josefku nejraději z domu dostala, ale zeť se právě své tchýně zastal, a tak došlo až tam, že se s Martincovou silně pohněval. Josefka vidouc to, sama se nabídla, že se vrátí zase domů do hor. Ale zeť ani slyšeti nechtěl, nesvolil, a dcera teď také ne, když matku svou poznala. A tak se Martincová z domu vystěhovala.

Zlobila se na všechny, i na Pepičku, nechtěla o nich jako o nevděčnicích ani slyšeti; ale přece zůstala v městečku a přece po čase obrátila.

Nejprve potajmu zavolala chůvu s vnoučátkem, když šly kolem. Pak už k ní chůva chodila s děckem zjevně; pak přišla Pepička, vděčná jinak své dobroditele a druhé matce, a jednou také z čista jasna Josefka se objevila u Martincky a ohlásila se, že jde s malým vnoučátkem k ní na toulku a na besedu.

Učinila tak k vůli své dceři. Martincka arci na ni s počátku divně hleděla, ale pak se přece u ní vyjasnilo, a přisvědčila, když jí Josefka, dobrácky se usmívajíc, řekla:

„Co bychom se zlobily. Jsme obě babičky. Antonín (to byl zeť) panímámy už nemá a tak ať má ten brouček dvě babičky, jako každé dítě“.

Brzo poté smířila se Martincová i s Antonínem zetěm. Začala zase do jeho domu docházeti, ale neodstěhovala se tam. Josefka tam však zůstala.